

Derleme Makalesi | Review article

Geliş tarihi | Received: 10.08.2023

Kabul tarihi | Accepted: 20.09.2023

Yayın tarihi | Published: 25.10.2023

Şefreş Nasanlı Kalender

<https://orcid.org/0009-0006-2295-2485>

Principal, Siverek Vocational and Technical Anatolian High School, Turkey, sevresn@hotmail.com

Mehmet Muçu

<https://orcid.org/0009-0009-5858-898X>

Assistant Principal, Mersin Anatolian Imam Hatip Secondary School, Turkey, mehmetmucu@gmail.com

Yahya Kurnaz

<https://orcid.org/0009-0003-3625-0861>

Principal, Fevzi Çakmak Secondary School, Turkey, yahyakurnaz@hotmail.com

Yasemin Elgörmüş

<https://orcid.org/0000-0002-0648-0725>

Assistant Principal, Vehbi Koç Primary School, Turkey, elgormusyasemin21@gmail.com

Sıtkı Tırak

<https://orcid.org/0009-0006-1115-0874>

Principal, Bahçelievler Primary School, Turkey, sitkitrak@hotmail.com

Ayhan Elgörmüş

<https://orcid.org/0000-0001-9886-2802>

Assistant Principal, Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey Primary School, Turkey, elgormusayhan21@gmail.com

Yasemin Köylü

<https://orcid.org/0009-0002-5105-6525>

Teacher, Zeki Sabah Primary School, Turkey, koyluyasemin66@gmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Nasanlı Kalender, Ş., Muçu, M., Elgörmüş, Y., Tırak, S., Elgörmüş, A. ve Köylü, Y., (2023). İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı'nın Akademik Başarıya Etkisi Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi, *AkademikTarihve DüşünceDergisi*, 10 (5), 1400-1413.

İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı'nın Akademik Başarıya Etkisi Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Öz

Bu çalışmanın amacı işbirlikli öğrenme yaklaşımı'nın akademik başarıya etkisini doküman inceleme yöntemiyle incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2010-2022 yılları arasında ortaya konmuş olan toplam 20 lisansüstü tez incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, doküman analizi yöntemi, kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak da nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı'nın akademik başarıya etkisi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen "Yayın İnceleme Formu" kullanılmıştır. Yayın inceleme formu; araştırmanın yıllarına, veri türlerine, araştırma desenlerine,

örneklem grubuna ve son olarak temalarına göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; işbirlikli öğrenme ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmasının 2022 yılında yapıldığı ve araştırma türü olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde çalışmalarda üç alt tema çerçevesinde yoğunlaştığı görülmektedir ki bunlar; bilişsel beceri”, “sosyal beceri”, “duyuşsal beceri” temalardır. Bu temalar doğrultusunda kodlamalar yapılmıştır. “Bilişsel beceri” alt temasında “dil gelişimi”, “sosyal beceri” alt temasında problem çözme becerisi ve “duyuşsal beceri” alt temasında ise merak duygusunu artırıcı kodlamalarının ön plama çıktığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, İşbirlikli Öğrenme, Akademik, Meta-sentez.

Examination of Graduate Studies on the Effect of Collaborative Learning Approach on Academic Success

Abstract

The aim of this study is to examine the effect of cooperative learning approach on academic achievement by document analysis method. In line with the purpose of the study, a total of 20 postgraduate theses conducted between 2010-2022 were examined. The document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. As a data analysis method, descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used. In the examination of postgraduate studies on the effect of cooperative learning approach on academic success; The "Publication Review Form" developed by the researchers using the relevant literature was used. Publication review form; years of the research, data types, research designs, sample group and finally their themes. According to the research findings; It is seen that the most thesis related to the postgraduate theses on cooperative learning was made in 2022 and quantitative research methods were preferred as the research type. At the same time, when theses are examined according to research themes, they are concentrated in the framework of three sub-themes; cognitive skills”, “social skills”, “affective skills” are the themes. Coding was done in line with these themes. In the sub-theme of "cognitive skills", "language development", in the sub-theme of "social skills" problem solving skills, and in the sub-theme "affective skills", it was determined that the codes that increase the sense of curiosity came to the fore.

Keywords: Education, Cooperative Learning, Academic, Meta-synthesis

Giriş

Eğitim, bireye kasıtlı olarak tutum ve davranış şekli kazandıran bir değişim sürecidir (Demirel ve Kaya, 2004). Eğitim bireyin hayatında düzenleme yapan, onun davranışlarına şekil ve yön veren bir dokuya sahiptir. İnsanoğlu, geçmişten günümüze hep bir şeyler öğrenme çabasına girmiştir. Birey, elde ettiği bilgileri kendi ihtiyaçları doğrultusunda sorunlarını çözmek için kendi hayatına aktararak uygulamaya çalışmıştır (Ünlü, 2014). Eğitimin öğrenciyi aktif hale getirerek verimli bir öğrenme süreci olarak tamamlanmasını sağlayacak yöntemlerden biri İşbirlikli öğrenme yöntemidir. İnsanlığın tarih boyunca, problemlere çözüm

üretmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları en önemli becerilerinden biri hiç şüphesiz iş birliği ile çalışmalarınıdır. Medeniyetlerin gelişim süreçlerinde değişmeyen şeylerin arasında, insanoğlunun iş birliği yapma alışkanlığının değişmediği görülmektedir. Bir insanın tek başına bütün ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değildir. İlkel çağlarda insanlar besin ihtiyaçlarını karşılamak için bile iş birliği içerisinde hareket etmişlerdir. Teknoloji geliştikçe, dünya değiştikçe farklı gereksinimlerini karşılamak için yine iş birliği ile çalışmaya devam etmişlerdir. Mesleklerin oluşma temelinde de aslında bu vardır. Toplumların gelişimi yine ihtiyaçların doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu da iş birliğinin önemini daha da arttırmıştır. İş birliği ile çalışan bireyler bilgi, beceri ve deneyimlerini ortaya koyarak, ortak bir amaç doğrultusunda hep birlikte çalışırlar. İş birlikli çalışma esnasında yardımlaşma ve dayanışma içinde bulunduğu grubun bir üyesi olma ve farkına varma gibi önemli deneyimler yaşanır (Johnson ve Johnson, 1987). Aynı amaç için birlikte çalışan bu bireyler arasında bakış açısı farklı, çözüm odaklı, farklı düşünen ve gruba liderliğini kabul ettiren bireyler ön plana çıkarlar. Çünkü bu bireylerin öngörülerini, bakış açıları, yetenekleri farklıdır ve farklı olduğunu hissettirirler. Farklı düşünen, sorgulayan, problemlere farklı çözümler sunabilen, üretebilen ve gelişimin önemine sahip olarak yetişebilen öğrenciler toplumlar için büyük önem taşımaktadır (Ataş ve Sirem, 2020).

İşbirlikli öğrenmeyle ilgili araştırmaları inceleyen çalışmaların işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığını göstermektedir. Tarım (2003) yaptığı araştırmada, Türkiye’de işbirlikli öğrenme yöntemi ile yapılan çalışmaların akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemiş, bu yöntemin akademik başarıyı artırmada oldukça başarılı olduğunu dile getirmiştir. Gökdağ (2004), geleneksel öğrenmeye kıyasla işbirlikli öğrenmenin başarı ve tutum üzerinde olumlu yönde daha etkili olduğunu, işbirlikli öğrenme etkinliklerinde öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmede yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Finlay ve Faulkner (2005), işbirlikli öğrenmenin matematik başarısı üzerindeki etkisinin orta düzeyde ve olumlu yönde olduğu sonucuna varmıştır. Bu ve bunlara benzer işbirlikli öğrenme ile ilgili araştırmalar mevcuttur. İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin çoklu öğrenme ortamları içerisinde kendi öğrenmelerini yapılandırma, bireysel farklılıklarına karşılık bulabilmeleri, eksiklerini tamamlama ve bildiklerini daha iyi pekiştirmenin yanı sıra öğretirken öğrenebilmeleri açısından önemli görülmektedir (Ekinci, 2007). Çocuk çocuğa etkileşimde, eşit bir alışveriş vardır. Bu eşit alışverişler işbirlikli öğrenme çalışmalarında geleneksel öğretime göre daha fazla teşvik edilmektedir (Açıkgöz ve Baltaoğlu, 2012).

İşbirlikli öğrenme modeli öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlayarak öğrencilerin birçok gelişimsel alanda (bilişsel, sosyal, duygusal vb.) değişimler oluşturan bir yöntemdir. İşbirlikli öğrenme yöntemiyle ilgili olarak birçok çalışma yapılmıştır. İşbirlikli

öğrenme modeli, öğrenenin süreçte aktif olduğu bir yöntem olup sınıf içi ve sınıf dışında aynı amaç için çalışan öğrencilerin birbirlerinde öğrenmelerini sağlayan heterojen gruplardan oluşur. Bu sayede iletişim kurabilen, özgüveni yüksek bireylerin yetişmesine katkı sağlayan bir yöntemdir (Doymuş, Şimşek ve Şimşek, 2005). İşbirlikli öğrenmenin temel özellikleri arasında, bir amaç doğrultusunda bir araya gelen öğrenciler birbirlerinin öğrenmelerinde sorumlu olmaları vardır. Böylece empati becerisi, problemi birlikte çözme, zamanı etkili ve verimli kullanma gibi beceriler kazandırır (Erdem, 2009). Bir arada çalışan öğrencilerin birbirlerine yardım etme gibi olumlu tutum ve davranışları pekiştirilir. Öğrenciler bir birlerine yardım etmekle birlikte karşılıklı fikir aktarımı içinde olarak, problemi çözerken kullandıkları stratejileri de paylaşırlar (Eshietedoho, 2010; Hanze ve Berger, 2007; Klecker, 2002; Stamovlasis, Dimos ve Tsaparlis, 2006; Watanabe Nunes, Mebane, Scalise ve Claesgens, 2007; Zimmerman ve Gallagher, 2006). İşbirlikli öğrenme öğrencilere sadece bilgi ve beceri kazandırmaz. Ayrıca bireyin sosyal, duygusal alanlar da gelişimine olumlu yönde katkı sağlar. Öğrencileri ben merkezlikten kurtararak ekip ruhuyla hareket etmelerine, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmelerine, farklı sosyal rolleri benimsemelerine, empati kurabilmelerine, insanları tanımalarına ve anlamalarına da katkı sağlar (Doymuş, Aksoy, Daşdemir ve Şimşek 2005). İşbirlikli öğrenme gruplarının birçok amacı bulunmaktadır. Bunlardan biri de, sosyal ilişkiler oluşturularak öğrencilerin akademik başarılarını sağlamaktır (Sharan, 1990). Akademik başarının dışında işbirlikli öğrenme modelinde uygulanan soru-cevap, grup tartışmaları, çember tartışması, seminer, beyin fırtınası gibi teknikler sayesinde öğrenciler daha akıcı, anlaşılır ve etkili konuşabilir. Bu sayede bireylerin kendine güvenen, yaratıcı, empati kurabilen, girişimci bireyler olmalarını sağlar. Tüm bu bağlamda, Türkiye’de, işbirlikli öğrenme yaklaşımı’nın akademik başarı üzerine yapılan lisansüstü tezler ve bu tezlerin sonuçlarının ortaya konulması, eğitim ve öğretime katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de işbirlikli öğrenme yaklaşımı’nın akademik başarıya etkisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin; araştırma konusu, üniversite dağılımı, araştırma yöntemi, çalışma grubu, katılımcı sayısı, veri toplama araçları ve temaları açısından incelenmiştir. Aynı zamandan bu araştırmanın, literatüre katkı sunacağı ve öğretmenlere ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı’nın akademik başarıya etkisi ile ilgili 2010-2022 yılları arasında hazırlanan yüksek lisans tezlerin genel karakteristik özelliklerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Buna göre Türkiye’de İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı’nın akademik başarıya etkisi ile ilgili 2010-2022 yılları arasında hazırlanan yüksek lisans tezlerinin;

1. Üniversite dağılımına,
2. Yıllara,

3. Veri türlerine,
4. Araştırma desenlerine,
5. Örneklem türlerine,
6. Tema dağılımına göre nasıldır?

1. İşbirlikli Öğrenme

İşbirlikli Öğrenme; bir problemi çözmek ya da bir işi yerine getirmek amacıyla öğrencilerin küçük gruplara ayrılarak ortak bir amaç uğruna birlikte çalışarak bir konuyu öğrenme yöntemi olarak ifade edilebilmektedir (Demirel, 2002). İşbirlikli öğrenme ortamlarında öğrenciler aynı problemi birbirlerine yardım ederek ya da yardım alarak çözmeye çalışırlar. Ortak bir ürün ortaya çıkarmak için uğraşırlar. İşbirlikli öğrenme ortamlarında her bireyin bir sorumluluğu vardır. Her birey gruba katkı sağlamak için de elinden geleni yapmayı çalışır. İş birlikli çalışma esnasında grup arkadaşına yardım etme, arkadaşlarından bir şeyler öğrenme, bir gruba ait olmanın verdiği haz gibi önemli deneyimler yaşanır (Johnson ve Johnson, 1987).

İşbirlikli öğrenme ortamlarında bulunan öğrenci birlikte ortak bir amaç için çalışmanın hazzına varır. Grup arkadaşlarıyla birlikte öğrenmenin, eksikliklerini tamamlamanın, başkalarına yardım etmenin, birlik olmanın farkına varan öğrenci gelecekteki yaşantısında da başkalarına destek olma ya da başkalarının katkısını kabul ederek çalışabilme alışkanlığı kazanabilecektir. “Birlikten kuvvet doğar”. Anlayışı ile hayatta karşılaştığı zorluklarla mücadele edebilme yetisi kazanacaktır (Küçükilhan, 2013).

1.2. İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Temel İlkeleri

İşbirlikli öğrenme yönteminin temel ilkeleri aşağıdaki gibidir.

a. Olumlu bağlılık: İşbirlikli öğrenme gruplarında grup üyelerinin grupta yer alan diğer üyelere karşı var olan sorumluluk bilincidir. Gruptaki arkadaşlarının öğrenmelerinden sorumlu olan öğrenciler arasında olumlu bir etkileşim oluşmaktadır (Johnson ve Johnson, 1999).

b. Grup ödülü: Grup üyelerinin, grubun belirlenen hedefine ulaşması sonucunda ortak ödül alması fikrini kabul etmeleridir. Görev paylaşımı ya da birlikte çalışma yoluyla ulaşılması beklenen hedef sonucunda birey değil, grup ödüllendirilir (Slavin, 1983; 1990).

c. Bireysel değerlendirilebilirlik: Grupta yer alan her üyenin ayrı ayrı değerlendirilmesi ve gruba bu değerlendirme hakkında bilgi verilmesidir. Böylece grup üyeleri gruba karşı sorumlulukları konusunda daha özverili davranmakta, yardıma ihtiyacı olan bireylerin belirlenmesi ve destek olunması daha kolay sağlanmaktadır (Akbulut, 2013).

d. Yüz-yüze destekleyici iletişim: Grup üyelerinin birlikte ortak amaç için saygıyla ve görev paylaşımıyla etkili iletişim kurmalarını ifade etmektedir. Öğrenciler birbirlerine yardım ederek görevi tamamlarlar (Açıkgöz, 2009).

e. Sosyal beceriler: İşbirlikli çalışma ortamlarında liderlik, güven, karar alma, etkili iletişim kurma gibi sosyal becerilerin gelişmesi ve kullanılması önemlidir (Johnson ve Johnson, 1999). Öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesi için önemli bir yer tutmaktadır.

f. Grup işlem süreci: İşbirlikli öğrenme ortamlarında yer alan üyelerin grup çalışmalarını nasıl devam ettireceklerini, görev paylaşımını nasıl belirleyeceklerini, hangi davranışların doğru ya da yanlış olduğunu belirledikleri süreçtir. Grup üyelerinin sürecin verimliliği hakkında konuştuğu, belirlenen hedefe ulaşıp ulaşılmadığı, verimliliğin nasıl artırılacağı tartışıldığı bölümdür (Johnson ve Johnson, 1999).

g. Eşit başarı fırsatı: Takımın başarısı üyelerin başarısı olduğu için, öğrenciler takıma katkı sağlamak için performanslarını geliştirme çabası içerisindedirler (Slavin,1995:5). Takımın başarısını artırmaya sağlayan öğrenci elinden gelenin en iyisini yapmak için ekstra güdülenmekte ve çaba göstermektedir (Senemoğlu, 1998, s. 502).

1.3. İşbirlikli Öğrenme Yönteminde Öğretmen ve Öğrenci Roller

İşbirlikli öğrenme sürecinde öğretmen grupların görevlerinin neler olduğunu ve etkinliğin devamı sırasında izlemeleri gereken prosedürleri açıklar. Öğrencileri gruplara ayırdıktan sonra rollerini dağıtır. Değerlendirme süreci kriterlerini etkinlik öncesinde belirler. İşbirlikli öğrenme yönteminde öğretmenler çalışmaların etkili bir şekilde devam etmesi için öğrencilerine yardımcı olmalıdır (Saban, 2005, s. 203). Öğrencilerini gözlemleyerek gerekli önlemleri alır, sorunları çözer, yönlendirmelerle dönütler verir (Yıldız, 2018). İşbirliğine dayalı öğrenme ortamlarında öğretmen rehber görevindedir. Gözlem yapar, problemleri analiz eder, yol

gösterir. Gruptaki işbirliği ve verimin artması için tüm aşamaları planlar (Açıkgöz, 2009). İşbirlikli öğrenme sürecinde öğrenci ise kendisinin ve arkadaşlarının öğrenmesinden sorumludur. Araştırmaya, sorgulamaya ve aktif katılıma istekli olmalıdır. Grupta verilen görevine sadık olmalı, grup başarısını ön planda tutarak elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmalıdır. Grupta yer alan arkadaşlarına karşı saygılı davranmalı, ben değil biz bilincine sahip olmalıdır (Timur, 2006, s. 51). İşbirlikli öğrenmede yer alan ben değil biz duygusu öğrencilerin ortak hareket etmesine ve grup üyelerinin birbirlerine olumlu yönde bağlanmasına katkı sağlamaktadır. Yüz yüze etkileşim içerisinde olmaları sosyal becerilerinin artmasına etki etmektedir. Grubun başarısı için bireysel olarak görev ve sorumlulukları yerine getirmeleri öğrencinin kişisel gelişimine çok yönlü katkıda bulunmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, “*Doküman İnceleme Yöntemi*” kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı ve sözlü materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman inceleme yöntemi ile yapılan bu çalışma, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleşmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri işbirlikli öğrenme yaklaşımı'nın akademik başarı ile ilgili 2010-2022 yılları arasında hazırlanan yüksek lisans tezlerinden edinilerek oluşturulmuştur. Tezlerin tespitinde “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanı kullanılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda 20 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezleri incelemek üzere araştırmacılar tarafından bu tezlerle ilgili bilgiler “*Tez Bilgileri Toplama Formu*” geliştirilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından analiz edilen tezler; çalışmanın yıllarına, veri türlerine, araştırma yöntemlerine, örneklem türüne göre, işbirlikli öğrenme ile ilgili 2010-2022 yılları arasında hazırlanan yüksek lisans tezleriyle ilgili temalarında kategorilendirilmiştir. Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının toplanan verilerle tutarlı olduğunu (güvenilirlik) ortaya çıkarmak için uzman analizi, araştırmacının konumu ve denetim stratejileri kullanılmaktadır.

3. Bulgular

Türkiye’de “İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı’nın akademik başarı üzerine yapılan lisansüstü çalışmalarla ilgili 2010-2020 yıllarında araştırmaya dahil edilen çalışmaların alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yer” almaktadır. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Tezin Yazıldığı Üniversite

<i>Üniversiteler</i>	f	%
“Marmara Üniversitesi”	1	5,0
“Çukurova Üniversitesi”	1	5,0
“Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi”	1	5,0
“Fırat Üniversitesi”	3	15,0
“Atatürk Üniversitesi”	3	15,0
“Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi”	1	5,0
“Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi”	1	5,0
“Gazi Üniversitesi”	1	10,0
“Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi”	1	5,0
“Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi”	1	5,0
“Marmara Üniversitesi”	2	10,0
“Erzincan Üniversitesi”	1	5,0
“Bartın Üniversitesi”	1	5,0
“Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi”	1	5,0
“Hacettepe Üniversitesi”	1	5,0
“Bartın Üniversitesi”	1	5,0
Toplam	20	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, tezin yazıldığı üniversite dağılımında yer alan 20 lisansüstü tez çalışmalarında “Atatürk ve Fırat Üniversitesi” 3’ü (%15.0) ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Yıllara Göre Dağılım

<i>Yıllar</i>	f	%
2010	1	5,0
2012	2	10,0
2013	1	5,0
2016	2	10,0
2017	2	10,0
2019	2	10,0
2020	2	10,0

2022	8	40,0
Toplam	20	100,0

Tablo 2 incelendiğinde işbirlikli öğrenme yaklaşımı'nın akademik başarı üzerine yapılan çalışmaların en fazla 2022 yılında (f=8; %20,0), en az ise 2010 2013 yıllarında (f=1; %5,0) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Veri Türlerine Göre Dağılım

<i>Veri Türleri</i>	f	%
Nicel	12	60,0
Nitel	5	25,0
Karma	3	15,0
Toplam	20	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışmalarda en fazla nicel yöntem türünün tercih edildiği görülmektedir. Nicel çalışmalar (f=12; %60,0), nitel çalışmalar (f=5; %25,0), karma çalışmalar (f=3; %15,0) dır.

Tablo 4. Araştırma Desenine Göre Dağılım

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
“Betimsel Araştırma”	7	35,0
“Durum çalışması”	2	10,0
“Doküman İnceleme”	2	10,0
“Olgu bilim	2	10,0
“İç içe geçmiş tek durum deseni”	2	10,0
“Literatür taraması”	2	10,0
“Açımlayıcı sıralı”	1	5,0
“Tanıtıcı araştırma yöntemi”	1	5,0
“Metasentez”	1	5,0
Toplam	20	100

Tablo 4 incelenildiğinde çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma (f=7, %35,0) olduğu görülmektedir. Çalışmalarda 2 durum çalışması (%10,0), 2 doküman analizi (%10,0), 2 olgu bilim (%10,0), 2 iç içe geçmiş karma desen (%10,0), 2 literatür

taraması (%10,0), 1 açılımlayıcı sıralı (%5,0), 1 tanıtıcı araştırma (%5,0), 1 meta sentez (%5,0) yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Öğrenci	12	60,0
Öğretmen	5	25,0
Öğretmen- Öğrenci	3	15,0
Toplam	20	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaların örneklem türlerine göre öğretmenler, öğrenciler ve okul öğretmen-öğrenciler şeklinde kategorilenmiş olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ağırlıklı olarak öğrenciler (f=12; %60,0), katılımcı olarak tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmen (f=5; %25,0) ve Öğretmen-öğrenci (f=3; %15,0), ile yürütülen çalışmalar bulunmaktadır.

Tablo 5. İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımı'nın Akademik Başarı İle İlgili Çalışmalarda Öne Çıkan Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f	%
İşbirlikli öğrenme yaklaşımı'nın akademik başarı üzerine etkisi	Bilişsel beceri	Dil gelişimi	12	30,0
		Okuma, yazma,	10	25,0
		Anlama, dinleme, anlatma,	11	27,5
		Görsel anlatım	5	12,5
		Problem çözme becerisi	20	50,0
Sosyal beceri	Duyuşsal beceri	İnce psikomotor kazanım	8	20,0
		Başkaları ile iletişim kurar	10	25,0
		Değer yargılarını öğrenmesi	12	30,0
		Merak duygusunu arttırıcı	18	45,0
		Tutarlı hal ve hareketler	6	15,0

Tablo 5 incelendiğinde, işbirlikli öğrenme ile ilgili tezler üç temadan oluşmuştur. Bunlar “Bilişsel beceri”, “Sosyal beceri”, “Duyuşsal beceri” temalardır. Bu temalar doğrultusunda kodlamalar yapılmıştır. “bilişsel beceri”, alt temasının kod ve frekans dağılımında “problem çözme becerisi” (f=20, %50,0) “dil gelişimi” (f=12, %30,0) ön plana çıktığı, “sosyal beceri”,

alt temasının kod ve frekans dağılımında “Değer yargılarını öğrenmesi” (f=12, %30,0) ve son olarak “duyuşsal beceri”, alt temasının kod ve frekans dağılımında ise “merak duygusunu artırıcı” (f=18, %45,0) kodlamalarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Sonuç

Yapılan çalışma 2010-2022 yılları arasında işbirlikli öğrenmenin akademik başarıya etkisi konusunda yayınlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Sonuçlara göre literatürde bulunan pek çok araştırmanın neticeleriyle benzerlik taşıdığı anlaşılmaktadır. Tezin yazılmış olduğu üniversite dağılımında bulunan lisansüstü tez çalışmalarında en fazla tez “Atatürk ve Fırat Üniversiteleri”nde yazılmıştır. (%15.0). Ülkemizde eğitim kurumlarında işbirlikli öğrenmenin akademik başarıya etkisi üzerine yapılmış olan araştırmalar en çok 2022 senesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada çalışmalarının veri çeşitlerine göre dağılımında daha çok nicel çalışma türünün seçildiği izlenmiştir. Bu araştırma sonucu, Johnson, Johnson Stanne (2000), Aydın (2009), Tran ve Lewis (2012), Gillies (2014) tarafından yapılmış çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Araştırma çalışmalarının desenine bakıldığında en fazla yararlanılan araştırma deseninin betimsel araştırma olduğu görülmüştür. Örneklem çeşidine göre en çok öğrenciler sonrasında ise öğretmenler- öğrenciler şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Tuncer ve Dikmen, (2017). İşbirlikli öğrenmenin başarıya etkisi üzerine yapmış oldukları çalışmada en fazla yararlanılan araştırma deseninin betimsel araştırma olduğu görülmüştür. Çalışmanın son bulgusu ise çalışmaların araştırma temalarına göre incelenmiştir. Bulguda üç alt tema çerçevesinde yoğunlaştığı bunların; bilişsel beceri”, “sosyal beceri”, “duyuşsal beceri” temalarının olduğu görülmüştür. Bu temalar doğrultusunda “bilişsel beceri” alt temasında “dil gelişimi”, “sosyal beceri” alt temsında problem çözme becerisi ve “duyuşsal beceri” alt temasında ise “merak duygusunu artırıcı” kodlamalarının ön plana çıktığı saptanmıştır. Cohen ve diğerleri (2007)’ye göre işbirlikli öğrenme yaklaşımının “bilişsel beceri”, “sosyal beceri”, ve “duyuşsal beceri” alanlarında gelişim sağlayarak ve bu gelişimin öğrencilerin akademik başarılarını arttırması çok daha olası görünmekte olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuç çalışmayı destekler niteliktedir. Ana hatlarıyla çalışma neticeleriyle benzerlik taşımıştır. Araştırma bulguları genel manada ele alındığında işbirlikli öğrenmenin akademik başarıya etkisi alanında üretilmiş olan tezlere dair bir tipoloji oluşturulabilir. Yukarıdaki sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, İşbirlikli Öğrenme merkezli uygulanan stratejilerde öğrencilerin öğrenme, tutum, motivasyon, üst düzey öğrenme, sorumluluk, sosyalleşme, arkadaşlık işbirliği, dil gelişimi, eğlence, iletişim ve etkileşim konularına genel olarak vurgu yapıldığı görülmektedir. Tüm bu sonuçlar neticesinde yapılandırmacı bir anlayışla ve işbirlikli öğrenme yöntemiyle desteklenen stratejilerin, öğrencilerin başarısını arttırma, eğitime olumlu tutum ve

sosyal becerilerini geliştirmelerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu önerilere yer verilmiştir:

- Eğitim öğretim ortamlarının işbirlikli öğrenme yöntemine yönelik düzenlenmesinin öğrencinin akademik ve psikolojik gelişimi için faydalı olabileceği önerilmektedir.

- Eğitim-öğretim ortamlarında işbirlikli öğrenme yönteminin avantajları düşünüldüğünde akranlarıyla aynı özelliklere sahip olan bu öğrencilerin farklı yetenek alanlarını birleştirerek işbirlikli çalışmalar yapmaları sağlamak, iyi işlerin ortaya çıkarılmasına zemin hazırlayacağı önerilmektedir.

- İşbirlikli öğrenmeye yönelik kaçınma tutumu yüksek olan öğrencilerin, bu tutumun altında yatan sebeplerinin neler olduğu belirlenerek, bu probleme yönelik çözüm önerileri geliştirilebileceği önerilmektedir.

Kaynaklar

- Açıkgöz, K. (2009). *Aktif Öğrenme*. Biliş Eğitim Yayınları.
- Akbulut, G. (2013). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yöntemi (Birlikte Öğrenme ve Takım Destekli Bireyselleştirme Teknikleri) Uygulamasının Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi].
- Ataş, M. S. ve Sirem, Ö. (2020). Özel Yetenekli Öğrencilerin Akran İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Journal of History School*, 48, 3256-3273.
- Aydın, F. (2009). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin 10. Sınıf Coğrafya Dersinde Başarıya, Tutuma ve Motivasyona Etkileri* [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Baltaoğlu, G. M. ve Açıkgöz, Ü. K. (2012). Sosyal Bilgiler Dersindeki İşbirlikli Öğrenme Gruplarındaki Etkileşim Örüntüleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1-13.
- Cohen, R. D., Woseth, D. M., Thisted, R. A., & Hanauer, S. B. (2000). A metaanalysis and overview of the literature on treatment options for left-sided ulcerative colitis and ulcerative proctitis. *The American journal of gastroenterology*, 95 (5), 1263-1276.
- Demirel, Ö. (2002). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2004). Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. Ö. Demirel & Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (ss. 1-20). Pegem Yayıncılık.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü. & Şimşek, U. (2005). İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Üzerine Derleme: İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Yöntemle İlgili Çalışmalar. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 59-83.
- Eshietedoho, C.G. (2010). *The effects of cooperative learning methods on minority ninth graders in earth and space science* [Unpublished Doctoral Dissertation, Nova Southeastern University].

- Finlay, S. J., Faulkner, G. (2005). Reading Groups and Peer Learning. *Active Learning in Higher Education*, 22, 1, 195-216.
- Gillies, R. M. (2014). Cooperative learning: developments in research. *International Journal of Educational Psychology*, 3 (2), 125-140.
- Gökdağ, (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme, Öğrenme Stilleri, Akademik Başarı ve Cinsiyet İlişkileri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Hanze, M. & Berger, R. (2007). Cooperative learning, motivational effects and students characteristics: An experimental study comparing cooperative learning and direct instruction in 12th grade physics classes. *Learning and Instruction*, 17, 29-41.
- Johnson, D. W. ve Johnson, R. T. (1999). What Makes Cooperative Learning Work. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED437841.pdf>.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T. ve Stanne, M. B. (2000). *Cooperative learning methods: A meta-analysis*. University of Minnesota.
- Klecker, B.M. (2002). *Formative classroom assessment using cooperative groups: Vygotsky and random assignment*. Paper Presented at the Annual Meeting of the Midwest Association of Teachers of Educational Psychology, October 11, Oxford.
- Saban, A. (2005). *Öğrenme-Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*. Nobel Yayınları.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Gazi Kitabevi.
- Sharan, Y. (1990). *Cooperative learning theory and research*. Praeger Publishers.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice*. (2nd Ed). Boston, Allyn & Bacon.
- Stamovlasis, D., Dimos, A., & Tsaparlis, G. (2006). A study of group interaction processes in learning lower secondary physics. *Journal of Research in Science Teaching*, 43 (6), 556–576.
- Timur, S. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- Tuncer, M., & Dikmen, M. (2017). İşbirlikli Öğrenmenin Başarıya Etkisi: Çalışma Grubu ile Etki Büyüklüğü Arasındaki İlişkiye Dair Bir Meta Analiz Çalışması. *Journal of Human Sciences*, 14 (1), 473-485.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. (1. baskı). Pegem Akademi.
- Watanabe, M., Nunes, N., Mebane, S., Scalise, K., & Claesgens, J. (2007). Chemistry for all, instead of chemistry just for the elite: Lessons learned from detracted chemistry classrooms. *Science Education*, 91 (5), 683-709.

- Yıldız, V. A. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Bir Meta-sentez Çalışması. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 22, 2115-2127.
- Zimmerman, D. K. & Gallagher, S. R. (2006). Creativity and team environment: An exercise illustrating how much one member can matter. *Journal of Management Education*, 30 (4), 617-625.